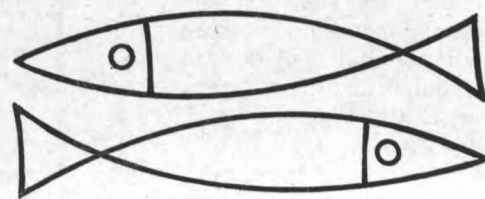

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

E. R. POSTMA — EINDHOVEN

PSALM 103

Uit de diepte naar de hoogte

De melodie van Psalm 103, zoals wij die kennen, mag dan erg „uit de hoogte” zijn i.t.t. het „uit de diepte” van Ps. 130, het feit blijft dat naar dit lied slechts een enkele keer bij een bruiloft, wat vaker op verjaardagen (m.n. van ouderen), maar het meest bij begrafenissen wordt gegrepen. Toch begint de dichter zo vrolijk: loof den HERE, mijn ziel . . . (vs. 1). Als vaker in de bijbel voert hij een gesprek met zichzelf. Dat betekent nog niet, dat het om de alleenspraak van een enkeling gaat. Zoals bijv. in Ex. 15 : 1; Richt. 5 : 1, 3; Ps. 91; Ps. 11 kan tegelijk heel Israël aan het woord zijn, terwijl toch ieder voor zich zingt. Eigenlijk is het pas dan goed, wanneer heel de gemeente eenparig is in geloven, belijden, lofzang.

Loof den HERE — eigenlijk: zegen Hem (als in Ps. 134 o.a.), zeg goede dingen van Hem en tegen Hem. Daar is alle reden toe: . . . en vergeet niet een van zijn weldaden (vs. 2). Het woord „weldaden” is hier overigens wel een kwestie van interpretatie door de vertaler. Wij zijn er sinds de Statenvertaling aan gewend, maar in het hebreuws staat niet meer dan „daden”. Daden die bijna altijd getuigen van vergelding, bestraffing. Persoonlijk kies ik voor de vertaling: vergeet niet wat Hij gedaan heeft (in de zin van: vergeet zijn bestraffing niet. De reden daarvoor blijkt vanzelf uit wat volgt).

De achtergrond

Intussen noemen de volgende verzen weldaden zonder tal: die al uw ongerechtigheden vergeeft; die al uw krankheden geneest; die uw leven verlost van de groeve . . . (vs. 3, 4).

Nu kan de vraag rijzen: in hoeverre is dat waar? Geneest God elke ziekte? Komt wie gelooft niet in het

graf? Een argeloos mens zou dit er toch uit mogen opmaken — maar het strijdt wel met de werkelijkheid . . .

Stel echter eens, dat het hier gaat om de beëindiging van die afschuwelijke periode waarin God Israëls ongeloof vonniste met de straf dat alle manschappen van twintig jaar en ouder het beloofde land niet zouden binnenkomen maar in de woestijn zouden sterven (Num. 14 : 29)?

In dat geval worden deze verzen duidelijk. Het eerste dat wordt gezegd is, dat God nu Israëls ongerechtigheid (wat hebben zij Hem getergd! vgl. Ps. 95) vergeeft (vgl. Jes. 40 : 1). Het tweede is, dat aan die tijd van veelvuldige ziekte (ondanks Ps. 91 : 10 v.v.) en abnormale sterfte (vgl. Ps. 90 : 10) een eind is gekomen. De dagen en jaren van Gods verbolgenheid (Ps. 90 : 7 v.v.) zijn voorbij. God stelt Israëls ongerechtigheden niet meer vóór zich (Ps. 90 : 8), maar Hij vergeeft ze: Mozes' gebed is verhoord.

Israël leeft niet meer in de ban van de dood (Ps. 90 : 3, 7 v.v., vgl. Ps. 116 : 3) maar kan opgelucht zingen van Hem „die u kroont met goedertierenheid en barmhartigheid, die uw ziel verzadigt met het goede (er is meer dan manna voor nodig om met plezier te kunnen eten en drinken!), zodat uw jeugd zich vernieuwt als een arend (diens vedertooi vernieuwt zich elk jaar). Anders gezegd: Israël leeft weer op, heeft weer perspectief — dankzij Gods barmhartige welwillendheid ten opzichte van (toch) zijn volk.

De bloem des velds kan weer bloeien !

Was deze houding niet altijd kenmerkend voor God? De dichter weet: de HERE doet gerechtigheid en recht aan alle verdrukten (mensen die onder onrecht lijden). Toen Israël bijv. in Egypte verdrukt werd (Ex. 1) verschaftte God

hun recht (vgl. Ex. 2 : 23-25). Slaven herkregen de vrijheid en verkregen hun uitgesteld loon (Ex. 12 : 31-37). Meer nog: dit volkje zonder land en koning kreeg zowel land (Kanaän) als koning: God zelf. Op de Sinai proclameerde Hij zich tot Koning van dit volk en maakte Hij Mozes (en dus Israël) zijn wegen bekend (wetten ten leven), de kinderen Israëls zijn daden. Hij ging hun voor, baande de weg, ontsloot het beloofde land (vs. 7). Dit alles geconcentreerd in (het verbond gesloten op) de Sinai. Juist zonder te vergeten wat Hij hun gedaan had (zijn straffen) kunnen ze volmondig Gods zelfopenbaring (Ex. 33 : 13) beamen: barmhartig is de HERE en genadig, lankmoedig en rijk aan goedertierenheid (vs. 8).

Zo is de HERE dus echt. Zijn volk heeft het ervaren. Ook al hebben zij 38 jaar „doelloos” moeten rondzwerven in de woestijn: niet altoos blijft Hij twisten, niet eeuwig zal Hij toornen (vs. 9). Hij doet ons niet naar onze zonden: . . . zo ver het Oosten (het Overjordaanse, de woestijn?) is van het Westen (Kanaän), zover doet Hij onze overtredingen van ons (vs. 10-12)! Hij is voor zijn volk als een ontfermende vader (een schaars beeld in het O.T.), die elk van zijn kinderen kent en „onderscheidenlijk” helpt. Die ook weet dat de mens broos is, vergankelijk als het gras, als een bloem waarover de woestijnwind gaat (dat geldt intussen ook de machtigen van Babel, Jes. 40 : 6-8).

God wéét dat — is die mens niet zijn maaksel? — en houdt er rekening mee: behandelt zijn kinderen als kostbaar porcelain (vgl. Ps. 116 : 16; 56 : 9). Maar hoe broos die mens ook is, Gods woorden blijven er even sterk en betrouwbaar om en zijn goedertierenheid, welwillendheid (de vierde keer in deze psalm!) is van eeuwigheid tot eeuwigheid (vs. 17). Heeft Hij die welwillendheid niet keer op keer betoond totdat Hij tenslotte zijn eigen Zoon gaf tot een offer voor de zonden van zijn volk!

Scheppingsratorium

Mag ieder zich dit dus zo maar toeëigenen? Wie in rekening brengt „wat God gedaan heeft” (bestrafend), verstaat dat dit geldt „voor wie Hem vrezen, die zijn verbond

onderhouden en aan zijn bevelen denken om die te doen (vs. 17, 18). Is dat niet precies wat staat aan het slot van het tweede verbondswoord?

God bezoekt de ongerechtigheid der vaderen (ook) aan de kinderen, tot in het derde en vierde geslacht, als die namelijk in de wegen van hun vaderen gaan. De rampzalige woestijntocht illustreert dat. Maar omgekeerd doet God barmhartigheid aan afstammelingen tot in het duizendste geslacht van hen die Hem liefhebben, d.i. die zijn geboden onderhouden. Respect en gehoorzaamheid — meer vraagt de HERE niet. Maar dit moet blijken in gelovig vertrouwen. Dan zullen zelfs „kindskinderen” profiteren van zijn „gerechtigheid”, d.i. van het recht verschaffen aan verdrukten (vs. 17 en vs. 6).

Want God is niet de eerste de beste. Zijn troon staat in de hemel: wie zal opklimmen en Hem van de troon stoten? Zijn koningschap is onbeperkt, gaat over alles (vs. 19). Hij gebiedt en het gebeurt (Gen. 1; Ps. 33). Staan niet rond zijn troon zijn dienaren klaar om zijn Woord ten uitvoer te brengen: Joz. 5 : 13 v.v.; Ps. 91 : 11, 12; Dan. 10 : 20 v.; Op. 12 : 7 v.v.; enz. enz.? Hij is de HERE der heerschen, der legermachten (Dan. 7 : 10; Ps. 68 : 18; enz.). En zij zijn er, daarge-

in dit nummer

- 17 Ds E. R. Postma,
Psalm 103
- 18 De kerk en de rechten van de mens (3)
- 19 Dr B. Jongeling,
De naam der kerken
- 20 D. W. L. Milo,
Simpel kerstlied
- Ds M. R. van den Berg,
Jeremia (Bijbelstudie)
- 22 Prof. dr H. J. Jager,
Zo was het (24)
- 23 P. C. van Wijk,
Terloops . . .

laten of een mens een persoonlijke beschermengel heeft, in elk geval óók om Gods volk ons alle omstandigheden te beschermen en te begeleiden (vgl. ook Ex. 32 : 34 bijv.).

Op Gods bevel brengen zij mede Gods heilsgeschiedenis ten uitvoer (Ps. 91 : 11, 12). Het zijn dan ook geen ijle wezens met gazen vleugeltjes, maar „krachtige helden”, die gereed staan Gods wil te volbrengen (vs. 20, 21).

Mogen zij den HERE loven, moge heel zijn schepping Hem loven, allerwegen, aan alle plaatsen zijner heerschappij (vs. 24). Mogen zij Hem zegenen, goede dingen over en tegen Hem zeggen! Hij gaf en geeft er alle reden toe. En dat is de reden, waarom de dichter eindigt met de woorden van het begin: de inzet is tevens het slotkoor Israël moge hoofd voor hoofd meezingen in het scheppingsatorium: „loof den HERE, mijn ziel!”

G. JANSSEN — NIJVERDAL

DE KERK EN DE RECHTEN VAN DE MENS (3)

Twee soorten van rechten

In de Universele Verklaring van 1948 worden twee soorten van rechten genoemd: de politieke of burgerlijke grondrechten en enkele rechten van sociale, economische en culturele aard. We houden ons in dit artikel bezig met die van de eerste soort. Daaronder vallen gelijkheid voor en bescherming door de wet voor ieder, onpartijdige rechtspraak en daadwerkelijke rechtshulp, vrijheid van meningsuiting, van godsdienstoefening en dergelijke. Dit zijn belangrijke goederen, waarvoor het woord rechten passend is omdat we ons hiermee bevinden op het terrein van de staat die juridisch gekwalificeerd is, zoals wel algemeen wordt toegestemd. Aan humanistische invloed behoeven we hier bij dit woordgebruik niet te denken. In elk behoorlijk ingericht staatsbestel zijn deze rechten wettelijk vastgelegd. Natuurlijk liggen hier wel problemen, met name voor wat betreft de tolerantie van de staat: hoever behoort deze te gaan? Heel de opvatting, die iemand van de staat heeft spreekt hier een geducht woordje mee. Zelfs de neutrale staatsidee heeft hier nog haar problemen. Ik ga daar nu niet op in, we staan hier trouwens voor wel onoplosbare problemen, zoals dat wel vaker in onze gebroken wereld het geval is. We gaan uit van de U.V. met haar codificatie van de mensenrechten en van het feit, dat wij in elk geval verschillende van die rechten op christelijk standpunt kunnen en graag willen accepteren. Dit sluit kritiek op de U.V. niet uit. Ik denk aan de idee van de volkssouvereiniteit, zoals die in art. 21 wordt beleden met de volgende woorden: de wil van het volk zal de grondslag zijn van het gezag van de regering. We kunnen dit het produkt noemen van een humanistische ontwikkeling, die in de Franse Revolu-

kerkelijk leven

tie tot algehele rijping is gekomen. Maar daarom wijzen we de daarmee verbonden vrije verkiezingen nog niet af. Reeds Calvijn was voor een gezonde invloed van het volk op het beleid van de Overheid. Hij zag wel degelijk het gevaar in van het berusten van de regering bij enkelen. De christelijke partijen in ons land maken geen enkel bezwaar tegen het deelnemen aan periodieke verkiezingen en ontlenen aan de mogelijkheid daartoe zelfs hun redenen van bestaan. Afgezien van hun achtergrond in de U.V. moeten de daarin genoemde rechten op zichzelf worden beschouwd. We hebben daarin over het algemeen genomen met waardevolle goederen te doen. We gaan deze rechten nu niet stuk voor stuk na, maar willen wel op één aspect ervan wijzen.

Geen absolute rechten

Het is dit aspect, dat deze rechten niet een absoluut karakter dragen. Daar moeten we als christenen goed van doordrongen zijn. Ik stem toe dat ook de U.V. zelf daar oog voor heeft. Art. 28 spreekt uit dat ieder in de uitoefening van zijn rechten en vrijheden slechts onderworpen zal zijn aan die beperkingen, welke bij de wet zijn vastgesteld en wel uitsluitend ter verzekering van de onmiskenbare erkenning en eerbiediging van de rechten en vrijheden van anderen en om te voldoen aan de gerechtvaardigde eisen van moraliteit, openbare orde en het alge-

pastorale notities

In de jaren twintig en dertig hadden we bij ons op het dorp, Huizum, ds W. H. den Houting. Hij preekte eens over Exodus 15, hoe in de woestijn het bittere water van Mara zoet werd, toen Mozes er een stuk hout in wierp. In die preek zei hij eerst, dat sommige mensen die geschiedenis wel eens vergeestlijkt hadden: het bittere water van ons leven wordt zoet door het hout des kruises. Zó wilde hij de tekst niet behandelen, dat leek immers nergens naar. Nee, hij ging het verhaal plaatsen in het kader van de verbondsgeschiedenis. Na de preek zei de dienstdoende ouderling: „Dominee, ik wil u hartelijk bedanken voor de preek, ik heb er bijzonder veel aan gehad. U weet wel, hoe bitter het water van mijn leven is, maar ook ik mag er van

getuigen, dat het hout des kruises alles zoet maakt.”

Je leert ervan, dat je in de preek maar geen dwalingen of dwaalgeesten bestrijden moet of hun zinnen citeren. Althans niet te lang en niet te vaak. Die ouderling was immers al gauw de draad kwijtgeraakt en hij bleef voortdromen over een dierbare gedachte, die hij volgens de prediker nu juist niet koesteren moest. Dominee vertelde later lachend het verhaal. Het hinderde hem niet, dat zijn inspanning, om de tekst goed te doen verstaan, aan de ouderling niet besteed was geweest. Het deed hem goed, dat die man toch getroost was en zijn vermoeide ogen gericht had op Hem, die voor ons gekruisigd is. Hoe vaak maak je het niet mee, dat iemand een enkel zinnetje uit een preek lang vasthoudt, terwijl het maar een zinnetje tussen haakjes was, een zijdelingse opmerking; een gedachte, die je in de preek juist bestreed. Niet al onze preken kunnen doorwrocht zijn en technisch in orde. Laat een groot aantal preken maar mislukt zijn; als de mensen maar getroost zijn en iets goeds gehoord hebben over onze Here Jezus.

A. H. Algra, Sliedrech

meen welzijn in een democratische gemeenschap. De formulering is hier echter uiterst voorzichtig en terughoudend, ieder zal slechts onderworpen zijn aan die beperkingen enz. En wel uitsluitend ter verzekering van de onmiskenbare erkenning en eerbiediging van de rechten van anderen. Ook wordt in het begin van art. 29 gezegd, dat ieder plichten heeft jegens de gemeenschap, maar het is onmiskenbaar dat het eigenlijke accent valt op de rechten en vrijheden van elk individu. Wanneer we verder bedenken dat de moraliteit, openbare orde en het algemeen welzijn, waarin beperkingen zijn gelegen, steeds meer vloeiende begrippen aan het worden zijn, dan is het wel duidelijk dat de beperkingen van de rechten en vrijheden niet een erg stringent karakter hebben. Wel kan terecht worden opgemerkt dat dit zware accent op de rechten en plichten zijn verklaring vindt in de tijd van de opstelling van de U.V. Toen lag het vertrapen van alle mensenrechten nog vers in het geheugen! Dit neemt niet weg dat de U.V. sindsdien een eigen leven is gaan leiden nu al dertig jaren lang als een Handvest van hoge zedelijke waarde en algemene geldigheid wordt beschouwd, richtlijn voor onderwijs en opvoeding in de mensenrechten, dat ieder steeds voor ogen moet houden. (Preambule). Daarom is het niet overbodig er aan te herinneren dat deze rechten en vrijheden vanuit christelijk oogpunt niet als absoluut dienen beschouwd te worden. „Nauwelijks

een enkele van deze vrijheden geldt evenwel absoluut; misschien alleen het recht op vrijheid van geweten, schrijft prof. dr. Gesina van der Molen in het artikel Mensenrechten in de Christelijke Encyclopedie, 2e druk. Het kan geen kwaad ook even te luisteren naar wat zij daarvoor reeds heeft gezegd: „De vraag is...: kan men als christen spreken van m(ensenrechten)? Zeker niet in die zin, dat aan de autonome mens bepaalde rechten toekomen uitsluitend op grond van zijn mens-zijn. Ongetwijfeld kan de mens tegenover zijn Schepper geen enkel recht doen gelden, doch wel tegenover zijn mede-mensen en tegenover de staat en de statengemeenschap. M(ensenrechten) zijn rechten, die God aan de mens geschonken heeft als uitvloeisel van zijn geschapen zijn naar Gods beeld”. Maar als absoluut zijn deze rechten dus niet te beschouwen. We komen hier immers in aanraking met het aloude probleem van gezag en vrijheid, zo merkt deze eerste vrouwelijke hoogleraar aan de V.U. in het internationale recht op. Het individu staat in gemeenschap met anderen, is ook burger van de staat en is daardoor in zijn rechten en vrijheden beperkt. Wie deze beperkingen niet zou erkennen, zou daarmee de weg tot de chaos en de anarchie openen. Daarom is de visie, die we hebben op het gezag en de taak van de Overheid wel degelijk van belang in de kwestie van de mensenrechten. De zeventien ondertekenaars van het stuk „Amnesty Internatio-

nal" in Opbouw van 11 aug. 1978 merken op dat de politieke overtuiging ten aanzien van de taak van de overheid er voor Amnesty International eenvoudig niet toe doet en dit heeft blijkbaar hun instemming. Zij schrijven evenwel even daarna dat de Overheid Gods dienaar is en tot taak heeft gerechtigheid te doen op aarde. Daarmee zullen wij het allen eens zijn, maar wat is de inhoud van dit begrip? Dat is natuurlijk de spil, waar alles om draait! Men beroept zich vandaag op de mensenrechten en -vrijheden op heel wat zaken en wenst zich daarbij door de overheid geen enkele beperking te zien opgelegd. Alsof de mensenrechten absoluut zijn, onbeperkt, hoe individualistisch opgevat ook. Treedt de overheid buiten de grenzen van haar taak indien zij om met onze belijdenis te spreken in haar wetgeving een dam opwerpt tegen de ongebondenheid van de mensen en kunnen wij spreken van onderdrukking van de vrijheden van de mens, indien zij aan deze wetten de hand houdt of moeten wij daartegenover erkennen dat dit behoort tot haar taak om publieke gerechtigheid te oefenen? Dat hier in de praktijk problemen liggen in onze ontkenkende samenleving, zal wel niemand ontkennen, maar het zal duidelijk zijn dat we niet al te simplistisch moeten redeneren alsof inzake de mensenrechten de taak en het gezag van de overheid er niet toe doet en dat wij haar oefenen van gerechtigheid niet mogen opvatten als het vrij baan geven aan absoluut gestelde mensenrechten.

Er is meer dan alleen maar rechten

Voor de kerk is daarnaast nog een andere overweging van belang. Het strijden voor de rechten en vrijheden van de mens, voor zover geoorloofd en zelfs plichtmatig, is aan bepaalde regels gebonden. Blijken haar statuten heeft ook Amnesty International daar oog voor: zij wil niet weten van gewelddoefening en het aanzetten daartoe. We kunnen daarvan dankbaar nota nemen. Maar daarmee is toch niet alles gezegd. Er is ook een verzet zonder geweld of ophitsing daartoe, dat vanuit Bijbels standpunt niet goed te keuren is. Namelijk dat verzet dat opkomt uit het vrijheidsgevoel van de autonome mens, die 't overheidsgezag niet erkent en eerbiedigt en zich laat leiden door de geest van de revolutie. De kerk mag niet nalaten ook op deze kant van de zaak te wijzen. Zij kiest daarmee niet voor „de gevestigde orde”, hoe vol onrechtvaardigheid deze ook mag zijn. Zij heeft daartegen zelfs stelling te nemen zoveel als in haar vermogen is en de Overheden de eis tot christelijke gerechtigheidsoefening voor te houden. Zij is in deze taak in het verleden meermalen tekort geschoten, heeft daarnaast die taak ook meer-

malen op bewondenswaardige wijze verricht. Niet als revolutionair maar als gevolmachtigde van God in het historische tijdperk waarin hij leeft en profetisch getuigde heeft Luther de overheden van zijn dagen de waarheid gezegd. Hij heeft hun verweten dat zij niet veel anders deden dan hun onderdanen „villen en schillen”. Hij heeft ze vergeleken met een krankzinnige koetsier, die met zijn paard en wagen overal doorheen draaft. Hij zal niet lang rijden maar met de hele zaak in de vernieling geraken (es wird zu Trümmern gehen). Luther heeft er van geweten dat genadeloze onderdrukking en afpersing het volk onherroepelijk tot opstand brengen kan. Dan is de overheid zelf de schuld van haar ondergang en kunnen we spreken van een gericht Gods in de geschiedenis, dat weerklank vindt in de christelijke consciëntie, hoe moeilijk de theoretische rechtvaardiging van zo'n opstand ook kan zijn.

Maar iets anders is het wanneer er sprake is van een revolutiegeest, die om Gods ordeningen niet maalt. Het tegendeel van Luthers krankzinnige koetsier zijn degenen, die de opstand verheerlijken, van geen enkel dulden van onrecht willen weten en in een „gerechtigheids-ideologie” met niets ontziende felheid hun zaak doorzetten. In de keus der middelen geen onderscheid van goed en kwaad te erkennen is, is het eigenaardig kenmerk, niet van het Jezuïtisme, niet van het Jacobisme, maar van elke dweperij, schrijft Groen van Prinsterer in zijn Ongeloof en Revolutie.

We moeten ten slotte niet blind zijn voor het gevaar dat het eenzijdig spreken over de rechten van de mens meebrengt. In 1958 wees daarop reeds de Rotterdamse psychiater R. Fentener van Vlissingen in een artikel over „recht hebben op” als uitgangspunt van leven. Hij schreef („Wending”, maart '58) dat hij steeds sterker onderkende de *eisende levenshouding* als een van de structuren, die voor onze samenleving typerend zijn. Daarin gevangen ziet men dan meestal niet dat men niets meer wenst te „nemen”, geen zorgen, geen pijn, geen frustraties. Ondanks de op dit artikel te oefenen en ook geoefende kritiek, met name op de inzet dat de dag dat de rechten van de mens vastgelegd werden door de mens een droeve dag was, meen ik dat hier toch op een reëel gevaar gewezen werd, waarvoor we als christenen niet blind moeten zijn. Er zijn meer dan rechten en dat moet niet slechts met de mond beliden worden.

B. JONGELING — GRONINGEN

De naam der kerken

Verschillende malen al heb ik iets gelezen over de officiële naam die de in de wandeling buitenverbandse kerken genoemde kerken in de toekomst zullen gaan dragen. Het laatste stuk dat mij daaromtrent onder ogen kwam stond in het dagblad Trouw van 28 november j.l. In dat stuk lees ik dat op de landelijke vergadering, gehouden te Wezep, twee namen overbleven, nl. „Nederlandse gereformeerde kerken” en „Vrijgemaakte gereformeerde kerken”. Voorts dat tot de afgewezen namen behoorde die van „Vrije gereformeerde kerken”. Volgens het verslag zou een der afgevaardigden opgemerkt hebben dat iemand die zegt: „Ik ben vrij gereformeerd” de reactie uitlokt van: „Ik ben tamelijk hervormd”. Tenslotte las ik dat als argument voor de naam „Vrijgemaakt gereformeerd” genoemd is, dat deze de herkomst der kerken aanduidt en een blijvend appèl inhoudt aan de binnenverbandse kerken die „Gereformeerd vrijgemaakt” heten.

Naar aanleiding hiervan zou ik graag een paar opmerkingen willen maken.

Na de vrijmaking van 1944 hielden we vol dat we De Gereformeerde Kerken in Nederland waren, de wettige voortzetting van die kerken die we vanaf 1892 onder die naam gekend hadden. Er moest echter iets op gevonden worden om verwarring te voorkomen. Vele kerken noemden zich in het dagelijks verkeer: Gereformeerde Kerk, vrijgemaakt naar art. 31 K.O. Maar Greijdanus betoogde dat het niet maar ging om de naleving van art. 31 op dat bepaalde moment van de geschiedenis doch om de onderhouding ervan bij de voortduur. Vandaar dat ingevoerd werd, met volledige handhaving van de naam: Gereformeerde Kerk(en), de **postale aanduiding**: onderhoudende art. 31 K.O. Die aanduiding had dus het uitsluitende doel verwarring bij de P.T.T. te voorkomen. Buitenstaanders hebben daarvan niets of vrijwel niets begrepen. Ik hoor nog wel zeggen: Die en die is lid van artikel 31. En nog maar een paar maanden geleden vroeg iemand mij ergens in het land: Welke kerk is dat nu eigenlijk, artikel 31? Zelfs heb ik een keer het volgende meegemaakt: Ergens stond een vrijgemaakt iemand als no. 1 op de A.R.-lijst voor de gemeenteraadsverkiezingen. Het G.P.V. bestond ook al. Tijdens een treinreis hoorde ik toen enkele mensen praten over de komende verkiezingen. Een van hen sprak zijn bevreemding erover uit dat de bewuste man op de A.R.-lijst stond, o.a. in deze bewoordingen: hij is toch artikel!

Nu moet er dan een officiële naam komen, ná de splitsing van ruim tien jaar geleden. Dat zal wel nodig zijn, al zou het alleen maar wezen voor de betrekkingen met de overheid. En ik kan mij er heel wel in vinden dat in die naam ook voorkomt het woord „Gereformeerd”, al zou men ook dáártegen

wel bepaalde bezwaren kunnen aanvoeren. Ge-reformeerd is een verleden deelwoord, en men zou kunnen zeggen: het komt er niet maar op aan dat we in ons voorgelicht eenmaal tot reformatie gekomen zijn, het komt erop aan dat we in die lijn **blijven** en dat we voortdurend ge-reformeerd worden, en ons voortdurend reformaten. **Ecclesia reforma semper reformanda**, een kerk die tot reformatie gekomen is moet steeds (verder, opnieuw) tot reformatie komen. Maar goed, de naam „Gereformeerd” is zó ingeburgerd dat ik er toch wel aan hecht die te bewaren.

Nu is het de vraag: wat moet daaraan **ter onderscheiding** toegevoegd worden? Er is gepleit voor „Vrijgemaakt Gereformeerd”, waarin dan de historische herkomst aangeduid zou zijn en een blijvend appèl gedaan zou worden op de binnenverbandse kerken („Gereformeerd vrijgemaakt”). Het komt mij voor dat dit niet erg duidelijk zou zijn. Als iemand mij zou vragen: Wat bent u kerkelijk?, en ik zou antwoorden: Vrijgemaakt Gereformeerd, dan zou de reactie allicht zijn: O, u behoort dus bij die Gereformeerde vrijgemaakten, die nog al eens schermen met „de ware kerk” en dergelijke dingen? Dan zou ik moeten gaan uitleggen dat „Vrijgemaakt Gereformeerd” iets anders is dan „Gereformeerd Vrijgemaakt” enz. enz. Ik vind het maar een verwarrende zaak. Bovendien: als we het verleden deelwoord „vrijgemaakt” gebruiken, zitten we toch weer in het schuitje van de historische herkomst en verdwijnt het **princiep** juiste van Greijdanus' betoog.

Ik voor mij voel het meest voor de naam „Vrije Gereformeerde Kerk(en)”. In de kerkelijke strijd van de jaren dertig en daarna ging het

m.i. om de vrijheid: om de vrijheid van de autoriteit van meerdere vergaderingen, om de vrijheid der exegeze, om de vrijheid der plaatselijke kerk, om de vrijheid van overgeleverde dogmatische stellingen, de vrijheid der wetenschap, en ga zo maar door. Het lag veel dieper en was veel breder dan datgene waarvan art. 31 sprak: de vrijheid om bepaalde besluiten van meerdere vergaderingen niet te accepteren, al heeft de zaak zich inderdaad daarop toegespitst. Het ging, naar het mij voorkomt, om de waarachtige christelijke vrijheid waarvoor Paulus telkens weer op de bres sprong. Die vrijheid, het moet helaas gezegd worden, heeft de kerk in de loop der eeuwen nooit aangekund, nooit aangedurfd, zij heeft er ook nooit aan gewild. Altijd werd weer gezocht naar autoriteiten die de dienst moesten uitmaken. Er kwamen bisschoppen, er kwam een paus, er kwamen na de reformatie synodevergaderingen. En er werd om gevraagd. In de bezettingstijd werd gevraagd: Laat de synode ons nu toch eens vertellen welke houding we moeten innemen tegenover de bezetters, op dit punt, op dat punt. In vroeger en later tijd is erom gevraagd, dat vanaf de preekstoel zou worden gezegd welke krant we moesten lezen, op wie we onze stem moesten uitbrengen.

Maar we zijn in Christus vrije mensen. Die vrijheid hebben we, en óók: we moeten haar telkens weer grijpen, hetgeen we doen met veel vallen en opstaan. En dát zou ik nu uitgedrukt willen zien in de naam der kerken. „Gereformeerd”, best, want we staan in de lijn van de reformatische traditie. Maar dan nú daarbij: niet „vrijgemaakt” (ervóór of eráchter; wat was het verschil ook weer?), waarmee we teruggrijpen op een bepaald moment van de kerkgeschiedenis, maar: „vrij”, waarmee we een christelijke wezenstrek aangeven, die blijvend bij de kerk behoort.

In de zomer van 1944 moest ik naar de geldende regels verlenging van mijn preekconsent aanvragen bij de classis van die kerken die mij tevoren praeparatoir geëxamineerd hadden. De vrijmaking was toen juist hier en daar begonnen. Ik heb toen — zonder er overigens op dát moment zo diep over na te denken — mijn stukken en mijn aanvraag gestuurd naar de eerstkomende classis Rotterdam van de vrije Gereformeerde Kerken. Nu de zaak van een officiële naam in bespreking is, en straks een definitieve beslissing genomen zal worden komt dit feit mij weer in de herinnering. En ik moet zeggen dat voor de naam „Vrije Gereformeerde Kerken” wel een en ander aan te voeren is.

De opmerking dat een uitspraak: ik ben vrij Gereformeerd, een reactie: ik ben tamelijk Hervormd, zou kunnen uitlokken beschouw ik als een aardig grapje, dat echter moeilijk als serieus argument kan dienen. Inderdaad kennen wij het woord „vrij” in de zin van „tamelijk”: „Het is op het ogenblik vrij koud”. Maar als iemand zegt: „Ik ben Vrij-Evangelisch”, dan heeft „vrij” een andere intonatie dan in het zoëven vermelde zinnetje. En ik ben banger voor het misverstand „Gereformeerd-Vrijgemaakt” / „Vrijgemaakt-Gereformeerd” dan voor misverstand dat zou kunnen rijzen bij „Vrij Gereformeerd”. Natuurlijk kunnen er misverstanden rijzen. Men kan in een naam nu eenmaal niet alles zeggen. En men moet althans iets van de historie weten om een naam te kunnen begrijpen. Men moet óók iets van de historie weten om een passende naam te kunnen kiezen. Maar dan moet de historie wel recht verstaan worden. Ik voor mij zou het jammer vinden wanneer we vastgepind zouden worden op een naam die verbonden is aan een bepaald gebeuren in de geschiedenis van de kerken in Nederland.

D. W. L. MILO — DALMALLY

Simpel kerstlied

Als het waar is, dat eenvoud kenmerk van het ware is — dan geldt dat voor een simpel kerstlied, dat op de Hebriden is ontstaan. Het lied is hier algemeen bekend en wordt in alle kerken en in alle kerst-zangsamkomsten gezongen. Het is ontroerend in zijn eenvoud. Laat me u er iets meer van vertellen, dan zult u zien dat het geen sentimenteel Vieux Noel is, geen Weihnachtslied met nylon engelenhaar en geen gewoon Carol.

Het lied heet „Child in the Manger” (Kind in de kribbe) en het komt in het kerkelijk liedboek voor: in de Tweede Editie onder nummer 53 en in de Derde Editie onder nummer 180. (De 2e editie is van 1927 en kan vergeleken worden met de Hervormde bundel van 1938; de 3e editie is van 1973 en gelijkt op het Algemeen Liedboek.)

U hebt al eens gelezen, dat veel kerkelijke melodieën hier een eigen naam hebben: ontleend aan de componist, aan een persoon die in het lied genoemd wordt, of aan de plaats waar het het eerst werd gezongen. Dit lied is tot in Afrika en Australië bekend als de „Bunessan”. Dat wil zeggen dat de melodie ontstaan is in het plaatsje Bunessan op het eiland Mull, ergens in het Zuidwesten, aan de Ross (landtong) of Mull.

Zo'n eiland-melodie heeft een eigen karakter: het langzame, ietwat slepende en toch zo melodieuze karakter van vissers, van mensen die voor hun dagelijks brood de ongewisse zee op moeten, die nooit zeker zijn van een behouden terugkomst. Die melodie heeft ook iets van de zee-mansvrouwen, die vandaag bruid, morgen weduwe kunnen zijn. De Hebridenbevolking is een ernstig slag mensen: die nadenken over tijd en eeuwigheid; die verder zien dan hun neus lang is; die achter de vluchtige verschijnselen de diepere geestelijke achtergronden herkennen. En als deze mensen gaan zingen komt die hele geestelijke inhoud voorzichtig los: in een driedelige maat, sterk aan een motief gebonden, wel melodius maar strak ritmisch en zonder uitspattinkjes. De componist is natuurlijk onbekend — de dichteres van het lied is nauwelijks bekend.

—O—

Ja, nauwelijks bekend is de dichteres. De beide genoemde uitgaven van

*) Omdat het „kerstnummer” eerder moest verschijnen dan was voorzien, konden wij dit artikel niet eerder opnemen.

M. R. VAN DEN BERG — LEIDEN

JEREMIA

JEREMIA 33

Natuurwet?

Elke morgen gaat de zon weer op. We verwachten ook niet anders. Het behoort bij ons verwachtingspatroon, dat elke morgen de zon opgaat. Daar is heel ons leven op gebouwd. 's Morgens wordt het licht en 's avonds weer donker. Zo is het heel de geschiedenis door al geweest. Het is nog nooit gebeurd, dat 's morgens de zon niet opkwam.

Dat is zo vanzelfsprekend, dat we er nauwelijks nog aan denken of bij stilstaan. Het is gewoon een wetmatigheid voor ons, een natuurwet.

Over die wetmatigheid kunnen we overigens heel wat vertellen. We kunnen precies uitleggen hoe het komt, dat het licht wordt en weer donker. We kunnen dat allemaal verklaren. We weten hoe dat gaat.

Eigenlijk is dit voor de meeste mensen de enige manier waarop ze er over praten en denken kunnen. Het is een natuurwet. Daar is alles mee gezegd. Dat geldt ook voor veel christenen. Dat het elke dag weer licht wordt, zien ze als een pure wetmatigheid. Maar op die manier wordt God buiten spel gezet en buiten beschouwing gelaten. Men gaat dan eigenlijk uit van de gedachte: alles waar we een verklaring voor hebben en wat we wetenschappelijk doorzien, heeft niets met God te maken.

Dat is erg jammer. Want zo verdwijnt God uit de totaliteit van het leven en wordt Hij teruggedrongen naar het terrein van het zgn. geestelijke leven. Zo wordt Hij gereduceerd tot een God voor de ziel. En daarmee uit.

De moderne theologie werkt dat in de hand. Vroeger, zo stelt men, zagen de mensen God en zijn werk in alles waarvoor ze geen verklaring hadden (b.v. in onweer e.d. zaken). Maar tegenwoordig weten we beter. We weten nu dat die gedachte een noodspiong was. Tegenwoordig kunnen we de natuurverschijnselen wetenschappelijk verklaren, zodat we God niet meer nodig hebben als verklaring ervan.

Op die manier wordt God steeds verder geamputeerd en uit het leven weggedrongen. Zijn werkterrein wordt steeds verder ingekrompen. Daarom is ons spreken over natuurwetten

misschien toch minder onschadelijk dan we denken. Het wekt onwillekeurig de indruk, dat we in natuurwetten te maken hebben met dingen die op zichzelf staan en die automatisch, los van God, werken.

Dat is door en door onbijbels gedacht. God staat niet los van de natuurverschijnselen. We zullen ervoor moeten waken te denken, dat wij met onze natuurwetenschappelijke verklaringen van deze verschijnselen alles gezegd hebben wat er te zeggen valt. Want zo zouden we God uit het leven wegredeneren.

Verbond aangaande dag en nacht

Jeremia 33 kan ons helpen in de natuurverschijnselen de HERE te blijven zien. De HERE zegt hier nl., dat de wisseling van dag en nacht niet

het kerkelijk liedboek noemen haar naam Mary Macdonald en duiden haar levensjaren aan als 1817 tot circa 1890. Beide cijfers zijn fout: de gedenksteen die u bij Bunessan op Mull aantreft noemt haar jaren: 1780 tot 1872. Wel geeft het Church Hymnary aan, dat het lied vertaald is door Lachlan Macbean (1853-1931), in wiens berijming het gezongen wordt en hier weergegeven is. Vertaald? Jawel, want Mary dichtte haar lied in het Gaelic, de vierduizend jaar oude taal die op de eilanden meestal nog voertaal is.

En nu geven wij u het kerstlied van Mary Macdonald weer: in het Engels en door ons metrisch vertaald, zonder poging tot rijm:

Child in the manger,
Infant of Mary;
outcast and stranger
Lord of all!
Child who inherits
all our transgressions,
all our demerits
on him fall.

Once the most holy
Child of salvation
gently and lowly
lived below;
— now, as our glorious
Mighty Redeemer,
see Him victorious
o'er each foe.

Prophets foretold Him
Infant of wonder;
angels behold Him
on His throne;
worthy our Saviour
of all their praises,
happy for ever
are His own.

Kind in de kribbe,
Prins van Maria,
paria en vreemde —
Heer van 't heelal!
Kindje, dat wegdraagt
al onze zonden,
al onze fouten
komen op Hem.

Eenmaal het heilige
Kind van verlossing,
lief'lijk, eenvoudig,
leefde het op aard;
— zie nu ons aller
rijke Verlosser
glorieus vellen
wie Hem weerstaat.

Zieners voorzegden
wonderlijk Kindje,
engelen aanschouwen
Hem op zijn troon.
Onze Verlosser
gelden hun zangen
en wie van Hem is
viert eeuwig feest.

Heel Schotland kent de melodie, zoals ook de tekst van dit lied. We schrijven haar voor u uit — dan kunt u meeneurieën. Ofschoon de wijs ook voor enkele andere liederen gebruikt wordt, zit de tekst van Mary er onlosmakelijk aan verbonden. Als u „Schots denkt” merkt u, dat de melodie als voor de bagpipe is geschreven: alle tonen kunnen door de doedelzak gespeeld worden en heel de melodie verdraagt gaarne de doorklinkende grondtoon. Zelfs een eenvoudige meerstemmige zetting kan op de orgelpunt van de doedelzak gespeeld worden:

louter een natuurverschijnsel is, waar Hij buitenstaat, maar zijn verbond aangaande dag en nacht (vs. 20). We moeten daarbij denken aan het verbond dat de HERE sloot met Noach na de zondvloed. Toen nam Hij zich voor: voortaan zullen, zolang de aarde bestaat, dag en nacht niet ophouden (Gen. 8 : 22). En daarop berust het verbond dat God met Noach sloot.

Wanneer het 's avonds donker wordt

en 's morgens licht, komt God zijn verbond na. Dan is Hij trouw aan zijn belofte. Het zou geen kwaad kunnen, als we ons dat wat meer bewust maakten. We doen er goed aan, als we 's morgens bij het opstaan, wanneer we zien dat het weer licht geworden is, bewust tot onszelf zeggen: ook vandaag is Jahweh weer trouw aan zijn verbond aangaande dag en nacht. Het is goed daar eens uitdrukkelijk bij stil te staan. Want onze natuurwetenschappelijke verklaring van de opeenvolging van dag en nacht laat maar een stukje zien van de werkelijkheid. Die verklaring is op geen stukken na volledig en laat het belangrijkste buiten beschouwing.

CHILD IN THE MANGER

Als u ooit naar het heilige eiland Iona gaat, zult u waarschijnlijk over Mull gaan. Of u nu de Noordelijke kustweg neemt (en later door het binnenland steekt) — dan wel de Zuidelijke binnenweg neemt (en later de kustweg volgt) in beide gevallen komt u door het dorpje Bunessan.

Langs de eerste weg werden in vroeger eeuwen de tientallen Schotse koningen en hertogen vervoerd, die op het heilige eiland begraven werden. In Bunessan moeten de vrouwen en kinderen aan de weg hebben gestaan: ze zagen de adel van de clans voorbijtrekken, keer op keer. Ze waren vertrouwd met aanzienlijke zaken die voorbijgaan — en met onaanzienlijke personen die eeuwig blijven. Ze kenden de paradox, ze wisten door het uiterlijk heen te zien.

Wel, vlak buiten Bunessan, aan het Noorden staat het gedenkteken voor Mary Macdonald. U leest er:

Mary Macdonald
poetess
born Brolas 1780
died Ardtun 1872

Seleanhab an aigh
An Leanhab Bh'aig Mairi

Mary Macdonald
dichteres
geboren 1780 te Brolas
gestorven 1872 te Ardtun

Kind in de kribbe,
Prins van Maria

Waar Brolas ligt hebben we niet kunnen nagaan; het Keltische woord betekent iets als „Praathuis”. Maar het gedenkteken ziet uit over de streek die Ardtun heet. En het gedenkteken ziet over de hoogte (Ard = hoogte) van Ardtun uit over de Atlantische Oceaan; ziet uit op de kleine eilanden voor de kust, Noordelijk van Iona. En — laat dat een Nederlander nu opvallen — ziet uit op het eiland Dutchman's Cap, het eiland dat genoemd is naar de oude Zeeuwse hoed!

Bunessan is een lief dorpje. Er staat een heus postkantoor, er is een winkel van Sinkel, een hotelletje en een school. En ja, dan staat er tussen de vissershuisjes een kerkje, de Church of Scotland. We zijn binnen gestapt — alle kerken hier staan gastvrij open. En we waren zo vrij even het orgeltje te bezien, te bespelen. Het is een Amerikaans harmonium van Mason & Hamlin te Boston, door de vrouwenvereniging aan de kerk geschonken in 1936. Wát hebben we gespeeld, denkt u? Natuurlijk: Child in the manger, Infant of Mary!

Mary is en blijft een onbekende vrouw. Haar naam blijft verbonden aan haar lied over het Kind van Maria; het enige dat ze naliet. Haar achternaam Macdonald wijst naar een van de oudste Schotse clans, eenmaal de grootste, de belangrijkste: de clan, die zich van Noorse overheersing vrijvocht en die de titel Heer der Eilanden heeft gedragen. En nog weten we niet of Maria haar eigen naam droeg, dan wel gehuwd was en dus haar man's naam droeg.

Ze moet een volkswrouw zijn geweest, een uit velen. Maar uit volkskunst bloeit vandaag of morgen zeldzame kunst op: hier een stukje onsterfelijks schoons, daar een wereldbekend kerstlied. Een lied, dat niet bij de kribbe stilstaat, — maar dat ons meeneemt naar de verhoogde Heiland, zittende ter rechterhand des Vaders; een lied dat ons doet meezingen, meeblijden en mee-verwachten.

Zo was het (24)

De vorige keer spraken we over de verkiezing. Of liever: over de verkiezende God. In de loop der eeuwen is door theologen van „de verkiezing” een leerstuk gemaakt, zo dor als leer. Volgens velen behoort de verkiezing tot de „verborgen dingen, die voor de HERE onze God zijn.” Een vreemde voorstelling van zaken, daar in de Schriften vaak van verkiezing sprake is. Aan het volk Israël werd geopenbaard, dat het een door de HERE verkoren volk is. Dat staat te lezen in Deut. 7: „Gij zijt een volk, dat de HERE uw God heilig is; u heeft de HERE uit alle volken der aarde verkoren om zijn eigen volk te zijn.” Opdat het God zou dienen met alle kracht. En aan de gemeente van het N.T. maakt Petrus bekend: „Gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilige natie, een volk van Gods eigendom, om de grote daden te verkondigen van Hem, die u uit de duisternis geroepen heeft tot zijn wonderbaar licht.” God roept en verkiest door het Evangelie. Niet wij kozen en kiezen voor God, maar Hij koos en kiest voor ons. Door het geloof in het Evangelie zien we dat. Alle roem voor ons is uitgesloten. We roemen in Gods vrije gunst alleen.

Dat wij tot de Kerk mogen behoren, door God verkoren, is een groot voorrecht. Maar daarin ligt ook een grootse roeping en verplichting. Namelijk om nu die God, die ons verloor, van onze kant ook lief te hebben, te eren en te dienen. Om lichaam en ziel, met alles wat we zijn en hebben, aan zijn dienst over te geven. Zó zullen we onze roeping en verkiezing vast maken. Dat kunnen we lezen in II Petrus 1 : 10: „Beijvert u daarom des te meer, om uw roeping en verkiezing vast te maken; want als gij dit doet zult gij nimmermeer struikelen.” D.w.z. niet zó struikelen, dat gij ten val komt. „Want zo zal u royaal worden verleend de toegang tot het eeuwig koninkrijk van onze Heer en Heiland, Jezus Christus.” En over dat „vast maken van onze roeping en verkiezing” wil ik nu wat zeggen.

Hoe kunnen de gelovigen, groot of klein, met een sterk of een zwak geloof, hun roeping en verkiezing bevestigen? Laat ik trachten dit duidelijk te maken met een voorbeeld uit de tijd, die ik doorbracht in een concentratiekamp. Een paar maanden heb ik in Vught gezeten. Daar heb ik het betrekkelijk goed gehad. Hoe was dat mogelijk? Dat zit zo. Er was in dat kamp een barak, die diende als werkplaats van Philips. Ik zal daar wel een „voorspraak” gehad hebben, al weet ik tot vandaag niet wie dat was. Maar de derde dag van mijn verblijf in Vught kreeg ik een plaats in die afdeling van Philips. Dat was een machtig groot voorrecht. Daar had men vrijwel geen last van Duitsers. De leiding was in handen van Nederlanders. Hard werken was er niet bij. Boven het gewone rantsoen, dat aardig goed was, kregen we daar de beroemde Philipsprak, zoals dat werd genoemd. Meestal een grote schep stampot. Lekker. Lekkerder heb ik dunkt mij nooit gegeten. Al met al was die barak een paradijs. Tenminste in vergelijking met het leven van de vele gevangenen, die het vreselijk zwaar hadden.

Nu werd daar op zekere dag een man gebracht, die het ontzettend moeilijk had gehad. Wie het bewerkt had, dat hij overgeplaatst werd naar Philips, wist hijzelf niet. Ik natuurlijk ook niet. Mogelijk was er een commissie die hem daarvoor had aangewezen. Verkoren zouden wij kunnen zeggen. Hij was bij een verschrikkelijk zwaar „commando” geweest. Had bomen moeten hakken en zagen. Brokken van vliegtuigen overladen. Op klompen moeten lopen, die niet pasten en waarin de voeten stuk gingen. Hij was met zijn commando bewaakt door SS-ers. Die honden bij zich hadden, die soms op de gevangenen werden losgelaten. Bedoelde man was nooit zwaar werk gewend geweest. Was ingenieur van beroep. Mogelijk wel een beetje verwend door een gemakkelijk, weelderig leven. Die was daar in de „hel” van Vught terecht gekomen: meer slaag dan eten, zwaar werken, altijd angstig door een SS-er te worden afgerost of door een hond te worden gebeten.

Die man kreeg nu het voorrecht om bij Philips te mogen werken. Want er moest wel gewerkt worden. Waarschijnlijk ten dienste van de Duitsers. Maar als er niets gedaan werd, dan zou de werkplaats wel worden ontruimd. Zwaar was dat werk niet. Maar wel erg vervelend, bijv. aan de „lopende band”. Zo was hij dan in dienst van Philips. Geen SS, geen honden, geen zwaar werk. En eten in overvloed. Wat heeft die man z'n best gedaan om daar te mogen blijven! Hij was daar nu aangenomen,

maar hij beijverde zich om in vaste dienst te komen zal ik maar zeggen. We zouden kunnen zeggen: hij wilde z'n roeping en verkiezing vast maken. Want voor geen geld van de wereld wilde hij weer naar die „buitendienst” terug. Wat heeft hij z'n best gedaan om het voor hem ongewone werk (hij kwam aan een lopende band te zitten) onder de knie te krijgen!

Ik zou zeggen: waren wij allen maar zó ijverig en bezig om onze roeping en verkiezing door onze hemelse Vader te bevestigen. Om zo in zijn dienst te mogen blijven. En zo in te gaan in zijn eeuwig Koninkrijk. Maar hoe kunnen en moeten wij dat doen? Wel, dát is te lezen in II Petrus 1 : 5. Voor de bejaarden hier heb ik het voorgelezen uit de Statenvertaling. Omdat zij daarmee vertrouwd zijn. Nú schrijf ik het maar over uit de Nieuwe Vertaling. Zakelijk komt dat op hetzelfde neer. Daar staat dan: „Maar schraagt om deze reden met betoon van alle ijver door uw geloof de deugd, door de deugd de kennis, door de kennis de zelfbeheersing, door de zelfbeheersing de volharding, door de volharding de godsvrucht, door de godsvrucht de broederliefde en door de broederliefde de liefde (jegens allen).”

Paulus wil hiermee zeggen: laat uw geloof blijken uit uw werken. Een dood geloof brengt geen vruchten voort. Maar een levend geloof doet wat. Doet alles wat maar mogelijk is om roeping en verkiezing te bevestigen. Om in vaste dienst van de HERE te komen en te blijven. Als iemand „het wel gelooft”, dan weten we wel, dat van goede werken niets terecht komt. Wee, als van ons gezegd moet worden: zij „geloven het wel”. Ze maken zich niet druk.

Paulus vermaant ons: „Voegt bij uw geloof deugd.” De N.V. zegt: „Schraagt uw geloof door deugd.” Over het algemeen hielden gereformeerden en orthodoxen niet van het woord deugd. Men heeft wel bezwaar gemaakt tegen een regel van Psalm 1, waar sprake is van hen, „die oprecht en rein van zeden met vaste gang het pad der deugd betreden.” Als we deugd verstaan in de zin van wat men voor deugd houdt, dan is er wel bezwaar tegen. Maar van christelijke deugden mag ons leven vol zijn. Behoort het vol te zijn. Voor deugd zouden we ook wel kunnen zeggen: degelijkheid. Betrouwbaarheid. Zodat men van ons zeggen kan en moet: bij die mensen is hun geloof echt! Ze zijn niet maar schijnvroom of schijnheilig. Maar ze zijn degelijk vroom.

En voegt daarbij: kennis. D.w.z. kennis van de HERE. Van Zijn beloften, maar ook van de eisen van zijn verbond. „Ken Hem in al uw wegen.” Door in gemeenschap met Hem te leven. En te wandelen voor zijn aangezicht.

En daarbij moet komen matigheid. Liever: zelfbeheersing. Dat is een heerlijke zaak, als wij ons zelf beheersen. Er staat ergens: „Wie zichzelf beheerst is sterker dan een stedendwinger”. Hoeveel zijn er, die zichzelf niet in de macht hebben. Ze willen wel van dit of dat af, maar ze doen het niet. Ze kunnen het niet naar ze zeggen. Zouden ze het wel willen? We falen allen wel in verschillende opzichten. Maar we zullen er naar streven onszelf te beheersen. Te laten alles wat de HERE mishaaft; en te doen alles wat Hij bevolen heeft. Dát is zelfbeheersing.

Verder zullen we streven naar „lijdzaamheid” zegt de Statenvertaling. Beter is hier de N.V. met „volharding”. Lijdzaamheid wordt allicht aangezien voor lijdelijkheid. Maar bedoeld wordt: veerkracht, uithoudingsvermogen. Blijven staan onder welke druk ook. Standhouden tegen alle verleiding. We mogen denken aan een krachtige veer, die wel kan worden neergedrukt, maar die toch weer opveert. Dat kan alleen door de kracht van de Heilige Geest. Maar het kán. Zoals ergens gezegd wordt: „Ik vermag alles door Hem, die mij kracht geeft.” Daarbij komt dan de godsvrucht of godzaligheid. Een leven in de vreze des HEREN. We zullen onze redding werken met heilige zorgvuldigheid. We zullen bang zijn om de HERE verdriet aan te doen of Hem te vertoornen. We zullen voor geen mens of macht in deze wereld bang zijn. Maar wel om van de dienst van de HERE af te wijken.

Daarbij komt dan nog: liefde voor broeders en zusters. We zullen onze gaven en krachten in dienst stellen van de „gemeenschap der heiligen”. Gedachtig aan het Woord van de Heiland: „Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf.” Steunt de zwakken, brengt de ongeregelden terecht, spreekt moedelozen moed in, hebt geduld met de zwakheden van anderen. Troost treurende, weest blij met de blijden en weent met de wenenden. Dat is de wil van de HERE. En wij bidden toch: „Uw wil geschiede”, worde gedaan? Nu dan, jaagt de heiligmaking na in de gemeenschap der heiligen.

En voegt daarbij: liefde jegens allen. Dat is dunkt mij een vergeten hoofdstuk voor velen van ons. Wij sluiten ons graag op in eigen kring of kringetje. Knus en gezellig met gelijkgezinden en gelijkdenkenden. Maar de HERE wijst ons een andere en betere weg. De Kerk is er niet om zichzelf. Zij is er voor de wereld. „Laat uw licht schijnen voor de mensen, opdat zij uw goede werken zien en uw Vader in de hemelen verheerlijken.” „Uw vriendelijkheid (inschikkelijkheid) zij alle mensen bekend.”

We zijn zo gewend alleen in eigen kring te verkeren, dat we met mensen, die het Evangelie niet kennen, slechts kunnen praten over „koetjes en kalfjes” of over kwaaltjes en nieuwtjes. Waaruit blijkt onze liefde tot allen? Dat mogen wij ons wel eens afvragen. Ook ik heb de gemeente daarop veel te weinig gewezen.

Heeft de Here Jezus alleen tot de Joden gesproken? Of nog enger: alleen tot de „vromen” onder hen? Hij heeft de verloren schapen van Israël gezocht. Hij bekommerde zich om tollenaars en hoeren en zondaars. Hij riep onrechtvaardigen tot bekering. Mensen van de wereld horen geen preken. En als zij ze hoorden is het de vraag of zij er veel van konden verstaan. Maar zij horen onze woorden en zien onze daden. Kunnen die ongelovigen trekken uit de duisternis tot het licht van Gods genade? Als een buurman ziek is raden wij hem aan naar een dokter te gaan. Want hij ziet er slecht uit. Zouden we een ongelovige buurman niet moeten zeggen: Het ziet er slecht met u uit? En zouden wij hem niet moeten wijzen op de Heiland der wereld? Buiten Wie geen heil of redding te verwachten is?

Op de besproken tekst volgen deze woorden: „Als deze dingen (geloof,

enz.) bij u zijn en overvloedig worden, laten zij u niet zonder werk of vrucht voor de kennis van onze Here Jezus Christus.” Door een leven van praktijk der godzaligheid nemen we toe in de genade en kennis van de Zaligmaker. En zo maken we onze roeping en verkiezing vast. Zo komen we in vaste dienst van onze Here. Dan is verkiezing voor ons geen angstwekkende aangelegenheid. Ook geen dor leerstuk. Maar een vertroosten-de kennis. Dan worden we bewaard voor de angstige vraag: „Zou ik wel uitverkoren zijn?”. Die vraag leeft duidelijk in menige oer-orthodoxe kring. Maar zou die vraag, vaak onuitgesproken, toch ook niet leven bij veel gereformeerden van allerlei slag? En zou dat niet hiervan komen, dat wij veel meer nadruk hebben gelegd op de zuivere leer dan op een zuiver leven? Zekerheid aangaande onze verkiezing krijgen we niet door veel gepieker en getob. Niet door te wachten op een „stem uit de hemel” of iets dergelijks. Maar door te leven naar aanwijzing van het Evangelie. Door niet maar hoorders van het Woord te zijn maar daders. Door te leven o.a. naar II Petrus 1. Laten we daarmee maar ijverig bezig zijn. Dan hebben wij altijd werk genoeg. En de HERE zal het zegenen met rijke vrucht.

door P. C. van Wijk - Zaltbommel

Wij doorgronden het niet

De Prediker heeft begrepen dat de kennis van de mens een duidelijke grens heeft. Voor de moderne mens is dat moeilijk om te aanvaarden. De mens is immers razend knap, de technische ontwikkelingen en de wetenschappelijke studies liegen er niet om. Maar toch kan dat alles de kloof tussen het „ten dele kennen” en de volmaakte kennis niet overbruggen.

Zelfs ons geloof kan dat niet. Dat klinkt misschien wat ongelovig, maar dat is het toch niet.

Ons geloof is wel een zeker weten, maar dat weten is niet gebaseerd op ons volledig doorgronden van God en Zijn werken.

Hierover schrijft Prediker in hoofdstuk 8 : 10-17.

Met grote zekerheid stelt hij (vers 12) dat het de gelovigen goed zal gaan en dat het de goddelozen niet goed zal gaan. Dat gelooft hij.

Maar als hij om zich heen kijkt, klopt het allemaal niet (vers 14), dan ziet hij juist het omgekeerde. Hij probeert dat allemaal na te gaan en de verborgen eindjes aan elkaar te knopen teneinde zó een passend geheel te krijgen, maar dat lukt hem niet, want „de mens (kan) niets ontdekken van het werk Gods, dat onder de zon geschiedt . . .”. Prediker durft dit hardop te zeggen: ik begrijp het niet.

Prediker durft hardop z'n moeite met Gods wijze van werken, zijn twijfels hierover, uit te spreken. Prediker zegt er nog bij dat als er iemand is die meent alles wel op een rijtje te kunnen zetten, dat een

vergissing is (vers 17 slot). Prediker heeft erover getobd: Gods woorden en Gods werken, ze kloppen niet altijd, het verband is niet altijd te vinden of te zien. Maar God blijft voor hem God! En dát is zijn geloof. God geeft hem zijn dagen, elke dag die hij beleeft is een dag van God. En ook al ziet hij om zich heen dat de gelovigen er vaak beroerd voor staan, hij weet toch dat „het de godvrezenden wel zal gaan”. Kijk, dat is geloof: niet zien en toch geloven.

—o—

Veel mensen menen wijzer te zijn dan Prediker. Ze doen net alsof ze alles wel verklaren kunnen, ze redeneren Gods woorden en Zijn werken aan elkaar, precies zoals die vrienden van Job deden, ook zij wisten het allemaal nauwkeurig. Job trapt daar bijna ook in, totdat God hem de keiharde vraag stelt: „Wil de bediller twisten met de Almachtige?” (Job 39 : 35). Dán pas komt Job tot het erkennen van zijn eigen kleinheid en legt hij de hand op zijn mond (vers 37). Maar intussen heeft Job van God niet op alles een antwoord gekregen.

De mens die alles verklaren wil zal zijn twijfels houden.

De mens die de grenzen van zijn begrip — ook inzake God en Zijn werk — erkent zal zijn twijfels gelovig verliezen omdat hij leert zeggen: „. . . ik verkondigde zonder inzicht, dingen, mij te wonderbaar en die ik niet begreep” (Job 42 : 3).

—o—

De dichter van Psalm 73, Asaf, heeft met precies hetzelfde probleem geworsteld. Ook hij zat met de voorspoed van de goddelozen en de tegenspoed van de rechtvaardigen, ook hij probeerde alles te begrijpen (vers 16), totdat hij heel eenvoudig God op Zijn woorden geloofte zonder antwoord te krijgen op al zijn vragen. Tóch zullen de rechtvaardigen het land

bewonen maar de goddelozen zullen worden uitgeroeid (vgl. Spreuken 2 : 21, 22 en Joh. 8 : 35). Betekent dat nu dat Asaf alles snapt? Welnee! Betekent dat nu dat Asaf geen vragen meer heeft? Welnee! Het betekent wel dat Asaf dwars door al zijn twijfels en vragen heen God erkent als God, God is God en God is geen mens. Daarom is God niet na te rekenen en wie dat toch wil doen handelt als een dwaas zonder verstand (Ps 73 : 22). Ook Asaf moet, evenals Job, leren zwijgen.

Eén ding blijft dan over: „. . . ik zal bij U zijn . . .” (Ps. 73 : 23).

—o—

Twijfels hebben is niet zo erg. Jezus had ze ook toen Hij aan het kruis hing: „Waarom, waarom . . .?”

In die twijfels blijven zitten, erin stikken, dát is erg.

Jezus kreeg ook geen antwoord, God zweeg! En toch riep Jezus een paar uur later: „Het is volbracht!” Geen antwoord van God, maar dát wist Hij zeker.

God is God, te wonderbaar voor ons. Dát zullen we als moderne mensen moeten geloven en erkennen. Er is een grens aan ons verstandelijk beredeneren. We zijn, ondanks Psalm 8, „maar” mensen. Als zéker weten blijft dan slechts over: God is mijn Vader, Hij haalt mij er doorheen.

„Al leeft uw volk verschoven kyrieleison, in 't land van vuur en oven, in 't land van Babylon, al is de hemel boven voor mensen doof en stom, nog moeten wij u loven met stem en fluit en trom.” (Lied 301).

Rijnsdorp schreef in zijn dagboek op 27 september 1946 (dr C. Rijnsdorp, Literair dagboek, blz. 140): „Dat Gods wegen hoger zijn dan onze wegen is tenslotte niet alleen de diepste, maar ook de enige troost”.

Wat anders zei het een rooms-katholieke oude vrouw in Zaltbommel een aantal jaren geleden. Ze moest geopereerd worden op 82-jarige leeftijd en toen de chirurg haar op de risico's had gewezen zei ze het ongeveer zó: „Ik heb het goed begrepen; als ik wakker word en Petrus zie, dan is de operatie mislukt, maar als ik wakker word en U zie, dan is de operatie geslaagd. Maar wat er ook gebeurt, het gebeurt toch zoals Hij het hierboven wil”.

En zó is het!

Veel meer dan vroeger

*Veel meer dan vroeger
word ik wakker gemaakt
in de nacht
een engel stoot
aan mijn elleboog
ik ontwaak.*

*Ik lig op mijn rug
en denk:
o wereld
van Hem
o toekomst
en Rijk!*

*Er is immers iets
aan de gang
een werk
(volbracht)
er ging een schok van verzoening
door de kosmos
als uit een epicentrum:
een graf.*

Uit: *Tijd en Teken*

G. Boogaard

Uitg : G. F. Callenbach, Nijkerk

**Gehoord op de
predikantenkonferentie :**

Het gaat goed met de economie

Alleen...

de bananenhandelaar is de pisang
en de tabakshandelaar de sigaar;
de bakker verdient geen droog
brood meer en de herenmode is de
das omgedaan.

De lampenwinkeliers zien de toe-
komst donker in en de scheepvaart
is de wind uit de zeilen genomen.
Menig timmerman heeft het bijltje
erbij neergelegd terwijl de kousen-
fabrikanten er geen gat meer
in zien.

De horlogemakers zouden de tijd
terug willen zetten en de confectie-
industrie moet er een mouw
aan passen.

De tuinders heeft men knollen
voor citroenen verkocht;
de binnenschippers zijn aan lager
wal geraakt en de chauffeurs zijn
de macht over het stuur kwijt,
omdat de wegen aan de belasting
bezwegen zijn.

De wielrenners weten niet meer
rond te komen en de badmeesters

kunnen het hoofd niet meer boven
water houden.

De bierbrouwers moeten uit een
ander vaatje tappen en voor de
bioscopen valt het doek.

De kwekers zitten op zwart zaad.
De schoorsteenvegers komen op
straat te staan en de stratenmakers
kunnen wel op het dak gaan zitten.

De mijnbouw graaft zijn eigen graf
en de Rijnmond gaat de pijp uit.
De N.S. is het spoor bijster; de
luchtvaartmaatschappijen vliegen
de lucht in en dat terwijl de
metselaars in de put zitten en de
caféhouder het zat is.

De kapper zit met de handen in
het haar,
de boer is uit het veld geslagen
en de helderziende schemert het
voor de ogen.

Zou het helpen als de wapen-
industrie inzag, dat er geen schot
meer inzit?

School met de Bijbel te Genk

Misschien bent u enigermate op de
hoogte van het werk dat in België
gedaan wordt ter verspreiding van
het evangelie. Graag willen we u
in dit artikelje nog eens iets ver-
tellen over de school met de Bijbel
te Genk, een industriegemeente in
het Belgisch Limburg.

Het aantal leerlingen aan deze ba-
sischool bedroeg eind 1978 292.
Het grootste gedeelte bestaat uit
kinderen van gastarbeiders, een
stukje zendingsterrein vlak bij huis
dus. Aan deze kinderen wordt on-
derwijs gegeven zoals wij dat ook
voor „onze” kinderen wensen: on-
derwijs vanuit bijbels reformatori-
sche grondslag. U begrijpt, dat de
leerkrachten beseffen deze roeping
en opdracht niet in eigen kracht te
kunnen vervullen. Alleen de inspi-
ratie van de Heilige Geest en het
vertrouwen op Hem, Die getrouw
is, maakt het hen mogelijk het werk
op deze „zendingspost” vol te hou-
den.

Waarom sturen ouders hun kinde-
ren naar deze school?
De goede sfeer die er heerst en de
kwaliteit van het geboden onder-
wijs vormt hiervoor de basis.
Kan de school zichzelf financieel
bedruipen?

Hoewel de overheid de salarissen
van de leerkrachten en een deel
van de leermiddelen betaalt, blijft
er een tekort op de begroting o.a.
voor het vervoer van de leerlingen,
die over een groot gebied verspreid
wonen. De autobussen, waarmee
dit gebeurt, worden door de leer-
krachten zelf gereden.

Om efficiënt steun te kunnen bie-
den vanuit Nederland is er in 1973

de stichting Steun School met de
Bijbel te Genk (S.S.B.G.) in het le-
ven geroepen. Het bestuur van de-
ze stichting bestaat uit diverse le-
den van de reformatische kerken
en brengt jaarlijks verslag uit van
de activiteiten. Ook is er een 3 à 4-
maandelijks propagandablad onder
de naam „Vrienden Gevraagd voor
de School met de Bijbel te Genk”.
Meerdere gemeenten plaatsten dit
werk op het collecterooster van de
diakonie. Nadere ruchtbaarheid
kunt u geven door binnen uw ge-
meente het propagandablad te ver-
spreiden.

Giftten kunt u overschrijven op giro
2712591 van de S.S.B.G., Wasse-
naarseweg 249, Den Haag.
Voor inlichtingen en verspreiding
krantjes enz.: A. J. Arnold, Amalia
van Solmslaan 22, 2628 BP Delft,
tel. 015-568257.

kerknieuws

Beroepen te Zeist: drs J. de Jonge
uit Utrecht.

Bedankt voor het beroep van de
kerk van Utrecht: ds G. van den
Brink te Rotterdam.

Ds Joh. den Ouden — Ds Joh. den
Ouden, wonende te Rijssen, was op
7 januari 45 jaar predikant.

Intrede kand. W. Borgdorff — De
intrededienst van kand. W. Borg-
dorff te Doorn vindt niet plaats in
de Herv. kapel aan de Langbroeker-
weg 6, maar in de Geref. kerk,
Kampweg 22 te Doorn.

**Aan de afgevaardigden naar de
Landelijke Vergadering** — Al die
afgevaardigden, die hun antwoor-
den op de vragen uit de enquête
over de werkwijze van de L.V. nog
niet hebben opgestuurd, worden
zeer dringend verzocht dat alsnog
te doen, uiterlijk 27 januari a.s.
Gaarne een zo nauwkeurig en uit-
gebreid mogelijke beantwoording
toezenden aan: A. P. de Boer,
Brahmalaan 44, Nijkerk.

Radio- en t.v.-diensten — Van de
commissie voor radio- en t.v.-aan-
gelegenheden van onze kerken werd
bericht ontvangen dat in het jaar
1979 D.V. de diensten van de vol-
gende kerken zullen worden uitge-
zonden:

Voor de radio: zondag 1 april,
17.00-18.00 uur, Dronten; zondag

1 juli, 17.00-18.00 uur, 'sGraven-
hage; zondag 18 november, 17.00-
18.00 uur, Arnhem.

Voor de t.v.: zondag 17 juni, 17.00-
17.45 uur, Kampen.

nieuws uit breder kring

**Subsidie bij aanschaf van de Ver-
zamelde Werken van dr O. Noord-
mans** — Uitgeversmaatschappij J.
H. Kok te Kampen deelt ons mee
dat door de Stichting „Aanpakken”
en de Stichting „Zonneweelde” een
subsidieregeling getroffen is voor
de aankoop van de Verzamelde
Werken van dr O. Noordmans,
waarvan onlangs het eerste deel
verschenen is.

Dienstdoende predikanten en vica-
rissen kunnen op de volgende wijze
voor elk deel f 25,— subsidie aan-
vragen bij genoemde stichtingen,
onder overlegging van een kopie
van de aankoopfactuur.

1. Dienstdoende **Hervormde** pre-
dikanten en vicarissen: Aan-
vraag zenden aan: Stichting
„Aanpakken”, ds R. Hengst-
mangers, Adr. Pauwlaan 11,
Heemstede.
2. **Niet Hervormde** dienstdoende
predikanten: Stichting „Zonne-
weelde”, dr G. de Ru, Rust-
hoekstraat 50, Scheveningen.

D.V. 20 januari a.s. hopen onze
ouders

G. VREUGDENHIL
en

G. VREUGDENHIL-HORDIJK

te herdenken dat zij 25 jaar geleden
elkaar trouw beloofden.

Om U de gelegenheid te geven ze
hiermee te feliciteren willen wij
feestelijk bijeen zijn op vrijdag 26
januari a.s. om 20.00 uur in de
grote zaal van de Verrijzeniskerk,
Springerstraat 340, Rotterdam,
Alexanderpolder.

Uw aanwezigheid stellen wij zeer
op prijs.

Hun dankbare kinderen
Irène en Alfred
Peter
Jeroen

Januari 1979
Haaksdistel 11
3068 ND Rotterdam

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Drs H. de Jong;
Mr. dr J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds E. R. Postma
Drs W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3, Zeist.
Tel. 03404-12452

Advertentieprijs:

35 ct per mm.
familieberichten
30 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Abonnementenadministratie:

Kon. Wilhelminalaan 38,
Leersum. Tel. 03434-4288

Abonnementsprijs:

f 40,— per jaar of f 21,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.

Abonnementen kunnen ieder
moment ingaan, doch slechts
per 31 december eindigen. Op-
zeggen uiterlijk tot 15 november

Voor al uw
handels- en familiedrukwerk - boeken en folders
is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”
Nooitgedacht 3 - Zeist